
Rolul băncilor în absorbția fondurilor europene pentru menținerea macrostabilității

Conf. univ. dr. Madalina Anghel

Dr. Diana Dumitrescu

Dr. Daniel Dumitrescu

Drd. Georgiana Nita

Abstract

Unul din obiectivele Inițiativei de la Viena consta în menținerea de către instituțiile de credit din țările mai dezvoltate ale Uniunii Europene a unor niveluri de expunere financiară în țările care fac obiectul inițiativei (Europa emergent). Îndeplinirea acestor angajamente de expunere este, cu toate acestea, costisitoare în lipsa oportunităților de investiții în țările gazdă. O mai bună absorbție a fondurilor UE de către autoritățile naționale, precum și implicarea mai activă a băncilor în selectarea, de prefinanțare și co-finanțarea proiectelor din fonduri structurale ar putea crea noi oportunități de afaceri pentru instituțiile de credit, pentru a facilita îndeplinirea angajamentelor lor de expunere și, astfel, să contribuie la revigora economică a țărilor gazdă.

Cuvinte cheie: *angajamente, expunere, absorbție, fonduri, stabilitate*

Introducere. Literature review

Deși există o mare variație între statele membre, absorbția fondurilor UE este în general dezamăgitoare și în special acest lucru în România. În România, la nivelul anului 2011 doar 13 la suta din fondurile disponibile în cadrul perspectivelor financiare 2007-2013 au fost plătite până în prezent, iar în anul 2015, absorbția se ridică la 50%. Dacă s-ar scădea avansurile în numerar, care sunt transferate în mod independent de evaluare sau de implementare a proiectului, raportul de absorbție este chiar mai mic de 3 la suta fata de 9 la suta pentru noile state membre, în medie comparabilă cu performanțele vechilor state membre.

Există multe motive pentru absorbția slabă a fondurilor UE în unele noi state membre, în mare parte legate de adoptarea recentă a acquis-ului comunitar. Experiența și cele mai bune practici din unele state membre ale UE pot oferi unele lecții valoroase. Astfel, s-a evidențiat un rol potential semnificativ pe care băncile l-ar putea avea în selectarea, punerea în aplicare și finanțarea proiectelor în conformitate cu reglementările UE privind fondurile structurale.

Anghelache, Anghel, Diaconu, Badiu și Niță (2016) studiază absorbția fondurilor comunitare prin intermediul unor modele de analiză. Zaman și Georgescu (2014) analizează provocările care influențează sectorul creditării bancare. Anghelache, Soare și Dumitrescu (2016) prezintă modelul unei platforme software dedicată proiectelor finanțate din fonduri europene nerambursabile. Popa (2014) studiază absorbția fondurilor europene în România, pe bază de date statistice. Berica (2011) descrie rolul băncilor comerciale românești în atragerea de fonduri structurale. Paul (2011) se preocupă de diversificarea surselor de finanțare pentru economia românească, inclusiv rolul fondurilor europene. Marzinotto (2011) se concentrează pe utilitatea fondurilor europene în redresarea economică post-criză.

Metodologie și date

În funcție de Programul Operațional, posibilitățile de creditare ar putea fi semnificative, în cazul în care ar putea fi asigurată o mai bună absorbție a fondurilor UE. Ca un exemplu, presupunând o rată de cofinanțare de 25 la sută din absorbția anuală a Programului Operațional Competitivității Economice din România, de creditare suplimentare în valoare de aproximativ 100 de milioane de euro ar putea fi generate pe an sau 0,25 la sută creștere a creditului în plus pe an (pentru toate fondurile structurale: 830 milioane EUR sau 1,7 la sută creștere a creditului suplimentar). Astfel se evidențiază un rol important nu numai în finanțarea proiectelor, în cazul în care o scrisoare de confort ar putea fi de ajutor, dar, de asemenea, în faza de evaluare pe baza criteriilor elaborate în comun cu Autoritatea de Management, precum și în monitorizarea proiectelor. Instrumente financiare inovatoare, ar putea fi folosite pentru a mobiliza fondurile structurale. Unele dintre aceste propuneri dețin potențial imediat; altele ar putea avea nevoie să fie introduse în proiecte pilot individuale, în timp ce propunerile ample mai pot necesita o rearanjare, în contextul următoarei perioade bugetare.

“Revizuirea bugetului UE este un pas important spre creșterea efectului de pârghie al bugetului UE. Noi forme de finanțare pentru investiții au fost dezvoltate în perioada de programare 2007- 2013, treccându-se de la finanțare tradițională pe bază de subvenții la modalități inovatoare de a combina subvenții și împrumuturi.” Comisia UE: Investițiile în viitorul Europei - Al cincilea raport pe temă economică, socială și coeziunea teritorială, noiembrie 2010.

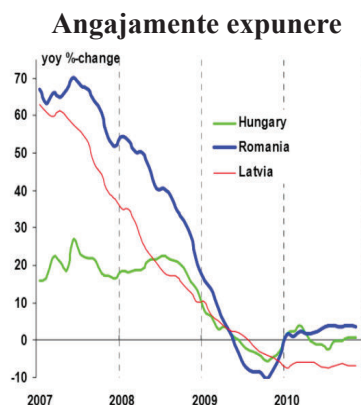
Fondurile structurale ale UE – al doilea instrument bugetar al UE ca și importanță, au fost insuficient utilizate în multe noi state membre ale UE, în timp ce activitatea de creditare a stagnat sau s-a recuperat lent. O mai bună utilizare a fondurilor structurale poate fi cheia pentru stimularea investițiilor

publice și private, consolidarea productivității în sectoarele care sunt esențiale pentru competitivitate și creștere în timp ce, în timp ce băncile oferă co-finanțare și pre-finanțare acestor oportunități considerabile pentru sectorul financiar privat.

Actorii financiari privați pot contribui la mobilizarea fondurilor nerambursabile UE, prin expertiza lor în sectorul corporatist local și în curs de căutare a unor concepte antreprenoriale inovatoare și instrumente financiare. Cuplat cu eficiența lor în evaluarea proiectului și monitorizare, băncile comerciale pot aduce dinamismul necesar pentru industrie și servicii locale.

Grupuri bancare active la nivel mondial au o prezență puternică în Europa Centrală și de Est. Sucursalele și filialele băncilor străine au o cotă de piață de aproximativ 75% în totalul activelor sistemului bancar din Ungaria și Letonia și aproape de 90 la suta din România. Toate cele trei state membre ale UE au primit sprijin din partea comunității financiare internaționale. Sub coordonarea Vienna Initiative 2, băncile-mamă sunt invitate să mențină angajamentul față de aceste țări, ca parte a acordului între părțile interesate în efortul de stabilizare macroprudențială. UE, FMI, Banca Mondială, BEI și BERD au oferit balanței de sprijin plăți și alte finanțări de urgență în timpul crizei, în timp ce autoritățile naționale s-au angajat să ia măsurile bugetare, monetare și structurale necesare pentru a aduce înapoi economiile pe o bază solidă.

Angajamentul băncilor-mamă este, în esență dublu: în primul rând, filialele din țările gazdă au menținut rezerve de capital adecvate și în al doilea rând, fiecare grup bancar a menținut un anumit nivel de expunere. Cu aceste angajamente voluntare, s-a putut evita o dezintermediere haotică ce ar fi dus la o întreținere a crizei financiare.

Sursa: Comisia Europeană

În general, băncile mama și-au îndeplinit angajamentele de expunere, dar au subliniat că într-o economie în scădere cu cererea de credite în scădere, o parte din lichiditatea lor existent în filialele lor a rămas neutilizată în lipsa oportunităților de investiții. Într-adevăr, creșterea creditului este încă scăzută în România și în jurul valorii de zero în Ungaria și rămâne negativă în Letonia. Creșterea nevoilor de finanțare ale guvernului nu a reprezentat decât parțial un răspuns satisfăcător la cererea de oportunitati de investitii. Prin urmare, o provocare-cheie pentru a merge mai departe a constat în revigorarea economică și creșterea cererii de credit din partea sectorul privat.

Fondurile structurale ale UE pot juca un rol important în stimularea economiilor pentru o redresare susținută. Acest lucru ar putea fi benefic pentru bănci, în căutare de oportunități de investiții în două moduri. În primul rând, băncile pot profita de o redresare a investițiilor și de creștere, care în cele din urmă va duce la creșterea cererii pentru creditele în toate sectoarele. În al doilea rând, la nivel microeconomic, băncile pot contribui în mod direct la finanțarea proiectelor eligibile pentru fonduri UE.

Există trei obiective din politica de coeziune anterioară: convergență, competitivitatea regiunilor și forța de muncă ocupată, precum și cooperarea teritorială. UE a pus la dispoziție 178 miliarde de euro pentru noilor state membre în perioada 2007-2013 (circa 19 la sută din total PIB pe 2010, a se vedea tabelul 1) în conformitate cu trei instrumente principale:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), care finanțează: (i) investiții în companii (în special IMM-uri) pentru a crea locuri de muncă durabile; (ii) infrastructura legată de activități de CDI, ITC, energie, transport, mediu; (iii) instrumentele financiare (fonduri de risc de capital, fonduri de dezvoltare locală, etc.) pentru a sprijini dezvoltarea locală și cea regională precum și pentru a încuraja cooperarea dintre regiuni și oraș (iv) asistența tehnică.

- Fondul Social European (FSE), care urmărește să îmbunătățească ocuparea forței de muncă prin sprijinirea de acțiuni în următoarele domenii: (i) adaptarea muncitorilor și a întreprinderilor prin programe de învățare pe tot parcursul vieții și a organizațiilor inovatoare; (ii) accesul la locuri de muncă pentru solicitanții de locuri de muncă, șomeri, femei și migranții; (iii) integrarea socială a persoanelor dezavantajate și combaterea discriminării pe piața muncii și (iv) consolidarea capitalului uman prin reforma sistemelor de educație.

- Fondul de Coeziune (FC) care este destinat statelor membre care au un venit național brut per cap de locuitor sub 90% din media comunitară (aceasta include toți cei zece membri noi) și finanțează activități în următoarele categorii: (i) rețelele de transport trans-europene și (ii) mediu, inclusiv energia regenerabilă, feroviar și transportul public.

În total, aceste trei fonduri reprezintă aproximativ 35 la sută din bugetul UE. Cele zece noi state membre au primit puțin peste jumătate (51 la suta) din fondurile disponibile în cadrul acestor trei fonduri. Statele membre au definit programele operaționale la începutul perioadei bugetare. Aceste programe operaționale stabilesc priorități naționale și pot acoperi una sau mai multe activități, care acoperă de multe ori mai multe regiuni dintr-o țară și bazându-se pe mai multe fonduri.

**Fondurile structurale puse la dispoziția statelor membre nou intrate,
comparativ cu UE 2010**

Fonduri Structurale	Bn EUR	% GDP	% din Total	Bn EUR	% GDP	Bn EUR	% GDP
Bulgaria	6,9	19,3	3,8	1,0	2,9	1,1	3,0
Republica Cehă	26,7	18,3	15,0	3,8	2,6	4,0	2,6
Estonia	3,5	25	1,9	0,5	3,5	0,5	3,6
Cipru	0,6	3,4	0,4	0,1	0,5	0,0	0,3
Letonia	4,6	27,7	2,6	0,7	3,9	0,7	4,2
Lituania	4,6	27,7	2,6	0,7	3,8	1,1	2,9
Ungaria	25,3	26,2	14,2	3,6	3,8	3,8	3,8
Malta	0,9	14,5	0,5	0,1	2,1	0,1	2,0
Polonia	67,3	19,0	37,8	9,4	2,7	10	2,7
Romania	19,7	16,0	11,0	3,1	2,5	3,3	2,5
Slovenia	4,2	11,7	2,4	0,6	1,7	0,6	1,7
Slovacia	11,6	17,6	6,5	1,7	2,5	1,8	2,5
Total	178,1	19,0	100,0	25,6	2,7	27,1	2,7
Alte fonduri							
Dezvoltare rurală	37,6	4,0		5,6	0,6	5,5	0,6
Pescuit	1,4	0,1		0,2	0,0	0,2	0,0
Toate fondurile	217,0	23,2		31,4	3,4	32,8	3,3
Buget EU	Bn EUR	% GDP	% din Total	Bn EUR	% GDP	Bn EUR	% GDP
Total	975,8	8,0	100,0	141,0	1,2	143,0	1,1
Fonduri structurale	346,1	2,8	35,5	49,4	0,4	50,6	0,4
Dezvoltare rurală	96,4	0,8	9,9	14,4	0,1	14,4	0,1
Pescuit	4,3	0,0	0,4	0,6	0,0	0,7	0,0
Toate fondurile	446,8	3,7	45,8	64,4	0,5	65,7	0,5

Sursa: Comisia Europeană

În plus față de fondurile structurale special concepute pentru încurajarea creșterii și a convergenței Bugetul Financiar Multianual 2007 –

2013 a prevăzut, de asemenea, Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și Fondul european pentru pescuit (FEP), în care noile state membre au putea beneficia de 37.5 miliarde EUR și 1,4 miliarde.

Concluzii

Fondurile structurale ale UE necesită co-finanțare națională pentru a putea fi implementate. Ratele de cofinanțare UE în cadrul fondurilor structurale și de coeziune sunt modulate în funcție de nivelul relativ de dezvoltare a statului membru sprijinit, pe baza obiectivului politicii de coeziune și a fondului în care este oferit sprijinul. Pentru statele membre al căror PIB a fost de sub 85 la suta din media UE în perioada 2001 - 2003, finanțarea grant de la FEDR, FSE și FC este la un maxim de 85 la suta din costurile de investiții eligibile ale unui proiect. Pentru statele membre mai dezvoltate, ratele de cofinanțare UE variază mai ales în intervalul de la 50 la 85 la sută.

Bibliografie

1. Anghelache, C., Anghel, M.G., Diaconu, A., Badiu, A., Niță, G. (2016). *Modele utilizate în analiza absorbției fondurilor Comunitare*, Proceedings of the International Symposium „Romania in the European Union – Methods and Models of Macroeconomic Analysis and Prognosis”, Universitatea „Artifex” din București, 19-20 mai 2016, Editura Artifex, București, pp. 278-292
2. Anghelache, C., Soare, D.V., Dumitrescu, D. (2016). *IT&C Platform Used in Projects Financed from European Union Funds*, Romanian Statistical Review Supplement, Issue 6/2016, pp. 59-67, ISSN 2359-8972
3. Anghelache, C. (2010). *Metode și modele de măsurare a riscurilor și performanțelor financiar-bancare – Ediția a II-a*, Editura Artifex, București
4. Berica, C. (2011). *The Role Of Commercial Banks From Romania In The Attraction Of Structural Funds*, The Annals of the “Stefan cel Mare” University of Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration, Volume (Year): 11 (2011), Issue (Month): 2(14) (December), pp. 91-98
5. Blaseg, D., Koetter, M. (2015). *Friend or Foe? Crowdfunding Versus Credit when Banks are Stressed*, Halle Institute for Economic Research in its series IWH Discussion Papers with number 8
6. Chen, G., Wu, Y. (2014). *Bank Ownership and Credit Growth in Emerging Markets During and after the 2008-’09 Financial Crisis a Cross-Regional Comparison*, International Monetary Fund in its series IMF Working Papers
7. Dragoi, A., Balgar (2013). *State Aid Policy Contribution to the Financial and Banking Sector Stability in The European Union Member States*, Revista de Economie Mondiala, Volume (Year): 5 (2013), Issue (Month): 3 (September)
8. Marzinotto, B. (2011). *A European fund for economic revival in crisis countries*, Bruegel in Policy Contributions with number 504.
9. Mundy, W., Bryant, M. (2015). *Discussion of SME Access to Intermediated Credit: What Do We Know and What Don't We Know?*, in Angus Moore & John Simon (ed.) Small Business Conditions and Finance, Reserve Bank of Australia

-
10. Paul, L. (2011). *The Investment Politics And The Diversification Of Financing Resources In Romania*, Studies in Business and Economics, Volume (Year): 6 (2011), Issue (Month): 1 (April), pp. 46-50
 11. Pop, A.M. (2014). *The allocation of european funds in Romania*, Editorial Department, Fundația Română pentru Inteligența Afacerii in its journal Management Intercultural, Volume (Year): (2014), Issue (Month): 30 (April), pp. 287-290
 12. Pinto, J. (2014). *The Economics of Securitization: Evidence from the European Markets*, Católica Porto Business School, Universidade Católica Portuguesa in its series Working Papers de Economia (Economics Working Papers) with number 02;
 13. Pylak, C. (2007). *Intelligent Region Management = Intelligent Absorption of EU funds*, Romanian Journal of Regional Science, Volume 1, No. 1, Pages: 70-80
 14. Soare (Dumitrescu) D.V., Dumitrescu, D. (2013). *State Intervention in Financial – Banking Environment in Order to Increase GDP*, Revista Română de Statistică – Supliment, Trim II/2013, Pages: 268-264
 15. Tosun, J. (2014). *Absorption of Regional Funds: A Comparative Analysis*, Journal of Common Market Studies, Volume 52, Issue 2, March 2014, Pages: 371–387
 16. Upper, Ch. (2011). *Simulation methods to assess the danger of contagion in interbank markets*, Journal of Financial Stability, 7 (3), Pages:111–125
 17. Wehinger, G. (2012). *Bank deleveraging, the move from bank to market-based financing, and SME financing*, OECD Journal: Financial Market Trends, Volume (Year): 2012 (2012), Issue (Month): 1, Pages: 65-79
 18. Zaman, G., Georgescu, G. (2014). *Challenges of bank lending in Romania on short, medium and long-term*, University Library of Munich, Germany in its series MPRA Paper with number 60271